

A woman with glasses and a colorful patterned shirt stands on a wooden pier by a canal. In the background, there are modern multi-story buildings and a line of trees under a cloudy sky.

'Relatie tussen bodem en grondwater sterker vastleggen in Europese Bodemonitoringswet'

Dr. Inge van Driezum, KWR.

Bodem en (grond)water zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Feitelijk gezien begint goed drinkwater dan ook met een schone bodem. Europa kent richtlijnen voor schone lucht en schoon water, maar de bodem kreeg nooit veel aandacht in Brussel. Als onderdeel van de bredere

EU-Bodemstrategie moest de Soil Health Law (SHL of Bodemgezondheidswet) daar verandering in brengen. Dit wetsvoorstel is in de onderhandelingen met de lidstaten afgezwakt tot de Bodemmonitoringswet, die de Europese Commissie op 5 juli presenteerde.

Vewin is blij dat de Europese Commissie stappen zet naar een gezonde bodem, omdat die belangrijk is voor de drinkwatervoorziening. De bodemgesteldheid heeft directe invloed op de filteringscapaciteit van de ondergrond, waarmee vervuiling op een natuurlijke manier wordt bestreden. Met een betere bodemkwaliteit kan het water ook beter worden vastgehouden. Hierdoor draagt een gezonde bodem bij aan een goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit.

Brussel leek in de aanloop van de SHL een poging te gaan doen met meer bindende bodemregels te komen, maar in het uiteindelijke voorstel ontbreken harde deadlines voor bodemkwaliteit. In plaats van de geplande Bodemgezondheidswet presenteerde de Commissie op 5 juli een Bodemmonitoringswet, met voor de lidstaten een verplichting om de bodemkwaliteit beter te monitoren

en waar mogelijk te verbeteren. De Europese Commissie geeft aan dat het voorstel moet bijdragen aan bijvoorbeeld de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Grondwaterrichtlijn en de Nitraatrichtlijn. De Commissie wil in 2050 komen tot een gezonde Europese bodem.

Relatie tussen bodem en grondwater

Volgens Vewin verdient de relatie tussen schoon (grond)water en de bodem een duidelijkere plek in de Bodemmonitoringswet. In een recent rapport stelt onderzoeksinstituut KWR dat de bodemkwaliteit een belangrijke factor is voor een goede grondwaterkwaliteit en voldoende grondwateraanvulling. Grondwater is een essentiële bron van drinkwater in Europa. De link tussen de bodem en het grondwater moet daarom duidelijker worden gedefinieerd en doorwerken in de nieuwe Bodemmonitoringswet.

KWR-onderzoek: koppeling bodem en grondwater ontbreekt

Onderzoeker Inge van Driezum (KWR) vertelt meer over de conclusies van het onderzoek: ‘Van het Europese drinkwater wordt 75% geproduceerd uit grondwater. In een Bodemgezondheidswet (of de vervangende Bodemmonitoringswet) moet daarom een duidelijke koppeling aanwezig zijn tussen bodem en grondwater. Onze belangrijkste conclusie is dat deze link in de nieuwe wetgeving duidelijker gedefinieerd moet worden.’

‘Het is goed dat deze Bodemmonitoringswet, als onderdeel van de EU-Bodemstrategie, verwijst naar belangrijke bestaande richtlijnen, zoals de KRW. Maar het onderwerp ‘grondwater’ wordt nauwelijks genoemd en dat is een gemiste kans. Het nieuwe wetsvoorstel is eigenlijk alleen gericht op het verzamelen van data en bevat geen harde deadlines. Verder zijn de criteria, waaraan een gezonde bodem moet voldoen, vrijblijvend. Er wordt alleen een algemeen doel genoemd: schone bodems in 2050. De lidstaten zijn verplicht om onacceptabele risico's voor de gezondheid en het milieu door bodemverontreiniging aan te pakken. Ze kunnen daarbij zelf hun inzet bepalen. Omdat aquifers zich niet storen aan nationale grenzen, is het juist belangrijk dat er één Europese wet is en dat de lidstaten niet zelf uiteenlopend beleid kunnen ontwikkelen.’

Key actions nauwelijks gericht op (grond)water

‘Een onderdeel van de oorspronkelijke Bodemgezondheidswet waren acht ‘key actions’: actievoorstellen, afgeleid uit de EU-Bodemstrategie. Deze gaan deels over water, zoals de ‘key action on clean water’. In de Bodemmonitoringswet ontbreken deze kernacties. Ook blijft de link tussen bodem en grondwater sterk onderbelicht, net als trouwens in de Bodemstrategie. De aandacht lijkt alleen uit te gaan naar water aan de oppervlakte en in de ondiepe bodem, niet naar het diepere grondwater.’

Dr. Inge van Driezum, KWR.

‘Bodemmonitoringswet is eerste stap, maar we zijn er nog lang niet’

Best practices

Van Driezum vervolgt: ‘Een andere conclusie van ons onderzoek is dat de Bodemmonitoringswet niet verwijst naar concrete maatregelen. Dat is jammer, want er zijn voorbeelden van gebiedsspecifieke best practices waar men erin slaagt de bodem schoner te maken. Zo had een project van WML in Zuid-Limburg, waarbij in nauwe samenwerking met de boeren in het gebied is gekeken naar andere landbouwmethoden en minder gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen, zeer positieve gevolgen voor de bodemgezondheid en het grondwater. Wel verplicht de wet de lidstaten om zogeheten ‘soil districts’ in te stellen. Hierdoor zijn regionale of lokale maatregelen wellicht beter over te nemen, omdat de omstandigheden tussen gelijksoortige soil districts redelijk overeenkomen. Maar het mag allemaal wel wat ambitieuzer.’

Wat zou het optimale grondbeleid zijn ten aanzien van grondwater?

Van Driezum: ‘Een bodem is gezond wanneer hij zich in een goede chemische, biologische en fysieke toestand bevindt. Uitgaande van de ideale situatie van een niet-vervuilde bodem, zou je als eerste moeten bepalen dat wat schoon is, niet vuil mag worden. Daarnaast moet vastliggen dat de ondergrond voldoende infiltratiecapaciteit moet hebben om het grondwater aan te vullen. De bodem moet verder voldoende microbiële activiteit hebben om een gezond en robuust ecosysteem te vormen met een eigen reinigend vermogen. Voor de grondwaterkwaliteit zijn actuele streef- en interventiewaarden nodig van ongewenste stoffen.’

Door toenemende verzilting, verontreiniging, inklinking, uitdroging en door verlies van organische stoffen en biodiversiteit staat de kwaliteit van de Europese bodem onder grote druk. Ruim 60% van de Europese bodems is er slecht aan toe. Het Europees Milieuagentschap heeft 2,8 miljoen plekken aangewezen waar de bodem ernstig vervuild is. Uit onderzoek blijkt dat in veel gebieden de bodemgesteldheid alleen maar verder achteruitgaat. De Europese Commissie schat de schade daarvan op 50 miljard euro per jaar.

De bodem is belangrijk voor klimaat, biodiversiteit en volksgezondheid, en daarmee voor vrijwel alle facetten van ons dagelijks leven. Een goede bodemgesteldheid is belangrijk voor de drinkwatervoorziening en grondwater is een essentiële bron van drinkwater in Europa. Daarom moet de link tussen de bodem en het grondwater duidelijker worden gedefinieerd en doorwerken in de Bodemmonitoringswet.